

เสวนา คลังสมอง-คลังปัญญาสยาม (ครั้งที่ 40)

เรื่อง “พลิกโฉมทางดิจิทัลสำหรับการบริการสุขภาพ : แนวคิดของมหาวิทยาลัยมหิดล”

โดย รองศาสตราจารย์ นพ.เชิดชัย นพมณีจำรัสเลิศ

รองอธิการบดีฝ่ายสารสนเทศและดิจิทัลทรานส์ฟอร์มเมชัน มหาวิทยาลัยมหิดล

วันพฤหัสบดีที่ 29 พฤษภาคม 2568 เวลา 16:00 - 17:00 น. ณ สถาบันคลังสมองของชาติ และ
ผ่านระบบ VDO Conference (ZOOM)

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว โดยคาดการณ์ว่าในอีก 5-10 ปีข้างหน้า จำนวนผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี จะเพิ่มขึ้นประมาณ 30% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจะส่งผลให้ความต้องการการดูแลสุขภาพเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ทรัพยากรทั้งบุคลากรและงบประมาณมีข้อจำกัด ทำให้การรักษาแบบดั้งเดิมที่ผู้ป่วยต้องเดินทางมาโรงพยาบาลอาจไม่เพียงพออีกต่อไป รศ.นพ.เชิดชัย นพมณีจำรัสเลิศ จึงได้เสนอแนวทางการปฏิรูประบบบริการสุขภาพไทยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Internet of Medical Things เพื่อสร้างระบบการดูแลสุขภาพเชิงรุกที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมสูงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. ความท้าทายในระบบสุขภาพไทย

1.1 สังคมผู้สูงอายุและภาระโรคเรื้อรัง

- ปัจจุบัน 15% ของประชากรไทยมีอายุมากกว่า 65 ปี สูงสุดในอาเซียน
- ผู้สูงอายุมักมีโรคประจำตัวหลายอย่าง ทำให้ต้องเข้ารับการรักษาย่อยครั้งและนอนโรงพยาบาลนานขึ้น
- อัตราการครองเตียงในโรงพยาบาลรัฐสูงถึง 90-95% ขณะที่เอกชนอยู่ที่ 60-70%
- การเกิดใหม่ลดลงเหลือประมาณ 450,000 รายต่อปี ทำให้จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ไม่สอดคล้องกับความต้องการ

1.2 งบประมาณสุขภาพที่เพิ่มขึ้น

- คาดว่าใน 10 ปีข้างหน้า งบประมาณด้านสุขภาพจะเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า
- ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินออมเพียงพอ ต้องพึ่งพาภาครัฐเป็นหลัก

2. แนวคิดใหม่จาก Sick Care สู่ Wellbeing Care

โมเดลการดูแลสุขภาพในอนาคตต้องเปลี่ยนจากการรักษาผู้ป่วย (Sick Care) ไปสู่การดูแลเชิงป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพ (Wellbeing Care) โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อติดตามพฤติกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแนะนำการปรับพฤติกรรมเชิงรุก และลดความจำเป็นในการเดินทางมาโรงพยาบาล

3. เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ในการดูแลสุขภาพ

3.1 Internet of Medical Things (IoMT)

- การใช้ Smartwatch, Smart Ring, หรือแอปพลิเคชันมือถือในการติดตามข้อมูลสุขภาพ เช่น อัตราการเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต และคุณภาพการนอนหลับ
- ข้อมูลเหล่านี้จะถูกส่งเข้าสู่ระบบ AI เพื่อวิเคราะห์และแนะนำการดูแลรายบุคคล (Personalized Care)

3.2 AI ในการวินิจฉัยและคัดกรองโรค

- AI ช่วยอ่านภาพ X-ray, ผลตรวจชิ้นเนื้อ, และคัดกรองโรคเบื้องต้น เช่น เบาหวานขึ้นจอตา โดยลดเวลาการตรวจเหลือเพียง 2 นาทีต่อราย
- ลดภาระงานของแพทย์ เพิ่มการเข้าถึงบริการในพื้นที่ขาดแคลนบุคลากร

3.3 Health Care Everywhere

- บริการ Telemedicine ที่พัฒนาเป็น Smart EMS ให้แพทย์สามารถดูแลผู้ป่วยในที่เกิดเหตุผ่านกล้องถ่ายทอดสด
- ระบบช่วยเพิ่มอัตราการฟื้นชีพ โดยแพทย์ให้คำแนะนำกับหน่วยกู้ชีพแบบเรียลไทม์ ผลลัพธ์คืออัตราการรอดชีวิตของผู้ป่วยฉุกเฉินเพิ่มขึ้นจาก 18% เป็น 34% และผู้ป่วยรอดกลับบ้านได้เพิ่มเป็น 9%

4. การจัดการข้อมูลและความมั่นคงทางสุขภาพดิจิทัล

4.1 Health Tag และ Health Wallet

- แนวคิด Health Tag ให้ผู้ป่วยพกพาข้อมูลสุขภาพส่วนตัวในรูปแบบดิจิทัล เข้าถึงได้รวดเร็วในกรณีฉุกเฉิน
- ช่วยลดการซ้ำซ้อนของการตรวจ ลดค่าใช้จ่าย และเพิ่มประสิทธิภาพการรักษา

4.2 ความปลอดภัยของข้อมูล

- ใช้ระบบ Retrieve Augmented Generation (RAG) เพื่อให้ข้อมูลอยู่ในประเทศ และป้องกันการนำข้อมูลไปฝึก AI โดยไม่ได้รับอนุญาต

- สร้างศูนย์กลาง Cloud ของรัฐ พร้อม AI ตรวจสอบภัยคุกคามทางไซเบอร์แบบเรียลไทม์

5. การพัฒนาแพทย์และบุคลากรในยุค AI

รศ.นพ.เชิดชัย เน้นว่า AI ควรเป็นผู้ร่วมงาน มากกว่า เครื่องมือแทนที่แพทย์ในอนาคตต้อง

- เรียนรู้การทำงานร่วมกับ AI เพื่อใช้ข้อมูลที่แม่นยำในการตัดสินใจ
- รักษาความเป็นมนุษย์ในการดูแลผู้ป่วย โดยเฉพาะในกระบวนการซักประวัติและหัตถการ
- พัฒนา Health Literacy ของประชาชนเพื่อให้เกิดการดูแลสุขภาพตนเองอย่างยั่งยืน

6. สรุป

การพลิกโฉมระบบสุขภาพไทยด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ถือเป็นทั้งความจำเป็นเร่งด่วน และโอกาสสำคัญในการเตรียมพร้อมรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ ประเทศไทยมีศักยภาพทั้งในด้านบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้ หากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และบุคลากรทางการแพทย์ สามารถประสานความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ เราจะสามารถตอบโจทย์ความต้องการของสังคมสูงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขในระยะยาว และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

7. ช่องทางการติดตามรับชม

สามารถติดตามรับชมย้อนหลังได้ที่ “YouTube” สถาบันคลังสมองของชาติ

วันที่ 16 กรกฎาคม 2568